

R o g u t ē s

Motiejus Lukšys

Pastačius kibirą ant žemės, Roželė voja, kuria kryptimi būtų geriau nusileisti. Vienur dar sniego maža, kitur — kalnas perstatus, ten dar Nevėžis neužšalęs. Šalia Simo stovinuoja Roželė ir purpsi. Ji žiūri, kaip Simas pasistato prie pat šlaito rogutes, kaip užsigula ir koja pasispyręs leidžiasi nuo kalno. Ji lieka viena.

Roželė užsimiršo, kur beeinant. Straksi sau kieme ir gaudo snaigės — tokias baltutes, tokias minkštutes. Ištisė ranką — ir snaigė nusileidžia. O, ta baltoji snaigė! Ji mergaitė džiugina, vilioja. Mergaitė tiesia antrają ranką. Tik capt — ir užvožia. Džiaugiasi snaigę pagavusi, šypsosi. Atsargiai žiūri į delną. Ten tik skaidrus rassos lašelis spindi, o kur snaigė?

Roželė stabtelejo. Žiūri — paupyje krūmai ne krūmai, kupstai ne kupstai. Mergaitė stebisi. Lyg būtų akmens, bet juda. Ve, vienas jau ištyso ir kiur kiur kiur bėga. Ana, ir kitas kyla kyla, rodos, milžinas koks. Roželė prasitynė akis ir žengė keletą žingsnių atgal. Vėl stabtelėjo. Kas gi ten galėtų būti? O tos snaigės taip marguliuoja, taip marguliuoja — kaip pro miglas: nei krūmai, nei žmonės. Mato: lyg iš po žemiu iškyla dar vienas, antras, trečias. Vienas pabégėjės tik tist ir išsitiesė ir guli. Ne, šliaužia, ar pats, ar velkamas. Pirmasis stabtelia, antrasis atsistoja.

— Vaikai, — šyptelia Roželė. — Su rogutėm. — Mergaitė neiškenčia ir tiesiai per lauką pasileidžia į paupį, pas vaikus.

Ant kalno stovi Baltrėno Simas ir stumdo rogutes. Visi nušliaužė, ar bégte nubégo, tik jis vienas neišgal-

voja, kuria kryptimi būtų geriau nusileisti. Vienur dar sniego maža, kitur — kalnas perstatus, ten dar Nevėžis neužšalęs. Šalia Simo stovinuoja Roželė ir purpsi. Ji žiūri, kaip Simas pasistato prie pat šlaito rogutes, kaip užsigula ir koja pasispyręs leidžiasi nuo kalno. Ji lieka viena.

— I upė! — šaukia vaikai. — Suk į kairę! Vairuok!

Simas, vilkdamas kojas, sustabdė rogutes, nubraukė rankove nosį ir, žvilgtelėjės į Roželę, kuri viena stovinavo ant kalno, tarė:

— Nėbijokit: mačiau kaip žmonės važiuoja. Ne jums pamokyti.

Vaikai grūdosи prie Simo, tempė rogutes į kalną, ir kiekvienas tikėjos pirmiausia gausią nusileisti. Isikabinė į kalną, klausė, kurio eilė važiuoti. Simas, koją uždėjės ant rogučių, juokėsi.

— Tavo? — paklausė Roželė Simą.

— Ne.

— Keno?

— Pono Simo Baltrėno! — juokėsi Simas.

Vaikai susiriesdami juokėsi. Apstoje Simą, ponu vadino, praše rogučių.

— Prašau, — šnirptelėjės nosį, tarė Simas: — po vieną kartą, paeiliui.

Vaikai grūdosи stodami į eilės prie kę, ir didesnieji laimėjo.

Aliukas taip pat laukė savo eilės. Didesnieji vis į priekį spraudėsi, nustumdamis mačesnius, o Simas į tai nekreipė dėmesio. Šalia Aliuko pliurpėjė Roželė — irgi laukė eilės.

Ir su pašliūžomis eina...

— Ar tau nešalta? — paklausė Aliukas.

Roželė trepsėjo, trynė rankas, nedrąsiai žvilgtelėjo į Algiuką ir tylėjo.

— Dar nelabai ir šala, — raimino Aliukas Roželę. — Dar, va, ir Nevėžis kaip kur neužšalės.

— Tu neturi rogučių? — susidomėjo mergaitė. — Aš tai šimet neturiu.

Aliukas žiūrėjo į tempiamas rogutes ir tyliai atsakė:

— Gražios buvo, kaip naujos. Pernai sulūžo.

Abudu nutilo. Pagal Nevėžį grūdosi vaikai, mėgindami, ar storas ledas.

— Ar tu mane pavėžintum, — paklausė Roželė, — jei dabar tokias rogutes turėtum? Pavėžintum?

Aliukas šypsojosi.

— Kiekvieną dieną. Kiek tik norėtum. Tau patinka?

— Pernai tai ir mūsų buvo rogutės,

— pasakojo linksma Roželė: — Antanas buvo padarės. Pačios eidavo, nė stumti nereikėjo. Kaip būtų gera nors kartą nusileisti!

— Nebijotum?

— Ne.

Aliukas, nieko Roželei nesakės, nėjo pas Simą.

Simas susiraukė.

— Ko tu?

— Aš tik vieną kartą, — prašė Aliukas. — Kada nors ir tau aš duosiu.

— Matai! — juokėsi Simas, — o puše lito ar turi?

— Tavo rogutės — naganė: sėsk ir važiuok. Jis man duos, susivélėlis!

Aliukas nulenkė galvą, pliurptelėjo nosimi ir pažvelgė į Roželę. Slépdamas iš gédos užkaitusius skruostus, vaikas nusigrėžė į kitą pusę.

Roželė priėjo arčiau.

— Aliuk, tu verki?

— Ko aš verksiu, — pliurpsédamas atsakė Aliukas.

— Neduoda rogučių?

— Man jų ir nereikia, — raminosi Aliukas.

Nenorédamas daugiau kalbėti, žarstė koja sniegą ir tylėjo.

Roželė, pamačius, kad Aliukas verkia, žvilgtelėjo į sėdintį ant rogučių Simą ir guodė.

— Neverk. Aš paprašysiu — ir duos. Mane pažista.

Aliukas tylėdamas žiūrėjo, o Roželė, nieko nelaukdama, kiurt kiurt per sniegą, pasivijo Simą ir sako:

— Pavėžink, — ir kiek luktelėjus pridėjo: — mane.

Simas stuktelėjo koja rogutes.

— Sėsk!

Roželė nudžiugo. Linksma atsisėdo ir šūktelėjo Aliukui. Tas sunkiu žing-

sniu, abejodamas, eiti ar ne, artinosi prie rogučių.

— Sėsk, — tarė Roželė ir pasislinko, kad būtų kur sėsti. — Sakiau, kad pavėžins.

— Ne, — Simas papurtė galvą, — abudu tai ne. Sulaužysite rogutes. Lipk, op! — ir kilstelėjo rogutes. Roželė tik keverst ir išsitiesė sniege.

— Bék namo, — tarė Simas. — Jai rogučių reikia, skarmalė!

Roželė sudrebėjo, lyg kad būtų kas akmeniu į ją metęs. Akyse sužvilgo ašaros. Né nežvilgterėjus į Simą, né žodžio netarus, pradėjo eiti namų link.

— Rože, kur droži? — šaukė vienas berniokas.

Antras, šalia jo stovėdamas, juokėsi.

— Rožė keliu nudrožė, per tévo miežius, dantis sugriežus.

Vaikai klegėjo. Roželė kukčiodama ėjo namo. Aliukas ją pasivijo.

— Ko verki?

Roželė stabtelėjo.

— Jie pra... si... var... džiuoja, — pro ašaras vos ištarė mergaitę.

Aliukas ją ramino:

— Neverk, — sako, — neveik: jei nori — aš tave pavėžinsiu. Pamatysi, rytoj. Neverksi?

Roželė pažvelgė į Aliuką.

— Tikrai?

— Pamatysi.

— Kad tu rogučių neturi, — atsinė mergaitė.

— E, — trindamas nosi judėjo Aliukas, — nebijok. Kiek norësi — važinėsi. Tegu varvins tie, visi, nosis. Ar ne?

Abudu vaikai juokėsi. Roželei visai nerūpėjo, kur Aliukas gaus rogutes. Ji nusišluostė ašaras ir prižadėjo tikrai rytoj ateisianti.

Pažvelgus į namus, Roželė atsiminė, kad kibirą su vandeniu paliko viduryje kiemo. Tad negaišdama pastriokom skubėjo namo.

Eidama pro vartelius mergaitė pamatė, kad kibiro nebéra. Tarpduryje ją pasitiko šeimininkė. Nedrąsiai, galvą nulenkusi, slinko mergaitę į trobą. Šeimininkė niuktelėjo jai į nugara.

— Valkiojiesi paupiai, o darbo nėzinai? Numetė kibirą viduryje kiemo — tegu karvės sumindo! Aš tau!...

Roželė né neaiktelėjus įspruko į virtuvę. Ten jos laukė bulvės ir peilis.

Kitą dieną Roželė nerami sulaukė popietės. Pasekusi, kada šeimininkės nebuvo troboje, išbėgo į paupį.

Paupyje vėl vaikai šükavo, bėgiojo. Vieni sniegu mêtési, kiti mègino Nevéžio pakraščiais čiuožti. Leda dar tratėjo, kaip kur né vienos kojos nekélé.

Roželė apsižvalgė. Jos širdelė tuk tuk tuk kalė šoną, lyg genelis medij.

— Negi būtų neatėjės? — klausė save mergaitė. — Tikrai žadėjo pavėžinti. — Nematydama Aliuko raminosi: — Ateis. Tuoj ateis. Jis saké.

Vaikai čiužinėjo, stumdési. Roželė susigūžusi spoksojo į juos ir galvojo apie rogutes. Staiga ji krūptelėjo.

— Rožele! — kažkas šaukė.

Roželė atsigréžė. Ogi — Aliukas! Stovi toléliau, ant kito kañelio, ir jai ranka moja.

— Matai, — rodydamas atbégusiai Roželei rogutes, tarė Aliukas. — Aš sakiau.

— Gražios, — pagyrė Roželė. — Kur gavai?

Aliukas žvilgterėjo miesto link ir tarė:

— Sėsk.

Roželė atsisėdo. Aliukas traukė ro-

gutes upės krantu ir šypsojos, lyg didžiuodamasis: „Matote, ar aš nesakiau? Puikios rogutės, ar ne?“

Vaikai apspito Aliuką, kaip musės medaus lašą. Visi stebėjosi gražiomis rogutėmis. Roželė sėdėjo tylėdama. Aliukas gyresi:

— Pirktinės! Įsibėgėjusios — kilometrą lekia. Su tokiom ir nuo didžiausio kačio nebijau: ir vairas yra.

Vaikai praše išmieginti.

Pirmiausia Aliukas su Rožele nusileis, o paskui — pažiūrėsiąs.

— Vakar, — kalbėjo jieškodamas statesnio kranto Aliukas, — tai mums nedavėte. Šiandien aš savo turiu. Jei norësiu — ligi vakaro važinésiu. Pamatysit. — Pamatęs nuo miesto atskubant keletą vaikų, Aliukas sustabdė rogutes.

— Nebijosi? — paklausė Roželę.

— Ne.

Ir pats atsisédęs Aliukas perspėjo:

— Tik laikykis, gerai įsikabink: lėkte lėksim.

Roželė apsikabino Aliuką. Aliukas šyptelėjo, ir rogutės sujudėjo.

Vaikai, ant kalno stovėdami, trepsėjo, juokėsi. Staiga visi nutilo. Rogutes susvirduliaavo, pasisuko į kitą pu-

sę ir nevairuojamos skriejo ant ledo — tollyn tollyn, į vidurį upės.

Ledas sutratėjo.

— Aai! — suspiegė Roželė.

— Gelbėkit! Gel... — neramus Aliuko balsas sujudino vaikus. Tie kūlverčiai griuvo į pākalnę, bet treškantis ledas visus sustabdė.

Viduryje upės kelis kartus pliūstelėjo ant ledo vanduo, išsivertė keletas burbulų — ir viskas nutilo.

Vaikai, lyg iš baisaus sapno pabudę, klykdami pasileido namo — ar iš baimės, ar pagalbos.

Praėjo pora valandų. Roželę ir Aliuką ištraukė iš po ledo sustyrusius, tvirtai įsikibusius į rogutes.

Visi išiskirstė. Tik viduryje upės, properšoje, plūduriavo Aliuko kepurę, o ant kranto stovėjo naujos rogutes — nežinia, nei kieno, nei iš kur.

VOVERELĖ

V. Šimaitis

*Striku straku overélė,
po lazdynus striku strakt —
ko nešokti, ko nesiausti
išmiegojus visą nakt.*

*Šiicia gilės. Ten — skujelės.
Riešutėliai čia rudi...
Neregėtas gardumėlis,
kai šermukšnių surandi.*

*Bet kur buvus, kur nebuvas
šast žiemužė, jau ir čia!
Kas daryti? Kuo maitintis?...
Kamarėlė juk tuščia!...*

*A! Galėjai tų gėrybių
visai žiemai prisinešt —
nereikėjo, overèle,
po lazdynus striku strakt!...*